

Nordisk psykiatrikonferanse
Stavanger 3. – 7. november 2008

Psykiatrikonferansen

**Schizofrenidagene
i Stavanger**

for 20. gang

schizofreni

1908 – 2008

har schizofrenibegrepet
utspilt sin rolle eller
gir ny forskning grunnlag
for nye begreper?

psykose:

annerledeshet – kreativitet – galskap

Målgruppe:

spesialisthelsetjenesten, kommunehelsetjenesten,
privatpraktiserende psykologer og psykiaterer m.fl.

www.schizofrenidagene.no

schizofreni

1908 – 2008

har schizofrenibegrepet utspilt sin rolle
eller gir ny forskning grunnlag for nye begreper?

psykose:

annerledeshet – kreativitet – galskap

Schizofreni i 100 år; mer enn nok?

I 2008 er det nøyaktig 100 år siden den sveitsiske psykiateren Eugen Bleuler for første gang brukte begrepet schizofreni. Ordet kommer av gresk *schizein* som betyr spaltet og *phren* som betyr sinn. Bleuler forsøkte med begrepet schizofreni å beskrive de forstyrrelser mennesker med lidelsen hadde i personlighet, tenkning, hukommelse og persepsjon. I folkelig forståelse og ikke minst i moderne media (film, teater, litteratur etc) er tilstanden ofte misoppfattet som en slags splittet personlighet – dr Jekyll and Mr Hyde. Faktisk betyr schizofrent som et adjektiv at man motsier seg selv. Feilaktig bruk av begrepet er m.a.o. en del av det offisielle språket vårt; er det rart vi kjemper mot stigmatisering?

Den franske filosofen Gilles Deleuze sa i sin siste bok at filosofi er å produsere begreper; stadig nye begreper. Hvorfor har vi blitt hengende så lenge med schizofreni-begrepet? Hvorfor er det ikke erstattet av mer presise og mindre stigmatiserende uttrykk? Forklaringer finner vi på mange områder; sosiale, politiske, men også økonomiske og ideologiske. Et stort paradoks er at diagnosen schizofreni ikke bare stempler den som er syk som annerledes, potensielt truende og utenfor, begrepet er også en garanti for behandling. Det å ha en diagnose gir rettigheter knyttet til samtaleterapi, medikamentell behandling, bolig, ordnet økonomi etc – alt på statens regning i det sosialdemokratiske Norge. Dette er ingen selvfølge i USA eller andre land som vi godt kan sammenlikne oss med. Studier viser at vel 50% av uteliggere i København enten har hatt eller har en psykose.

Schizofrenidagene 2008 er koblet til Stavanger som europeisk kulturhovedstad. Fra Prinzhorn-samligen i Heidelberg har vi hentet kunst til en utstilling i Rogaland Kunstmuseum. Temaet er "Entartete Kunst" og dreier seg om kunst som nazistene ikke kunne tolerere fordi den avvek fra Normen med stor N, men også fordi denne ekstreme ideologien heller ikke kunne tåle mennesker som var av feil rase, legning eller intellektuelt provoserende. Nazityskland gasset ikke bare jøder, men også sigøynere, homofile, psykisk utviklingshemmede og psykisk syke.

I 2008 lever vi i en skjør verden, humanistiske holdninger er ingen selvfølge og utformingen av psykiatrien er sannsynligvis et speilbilde av samfunnet forøvrig. Schizofrenidagene 2008 vil fokusere på eksklusjonen, annerledesheten, ideen om "de og vi" og hevde kategorisk at vi alle er potensielle pasienter i ordets videste betydning; alle er vi avhengige av respekt, omsorg og hjelp om vi blir syke. Er det på tide å gravlegge begrepet schizofreni etter 100 år eller er det fortsatt et viktig begrep for de som har psykose-lidelser? Schizofrenidagene vil fokusere på dette aspektet, men også forsøke å oppsummere hva vi i dag vet om de alvorlige psykisk syke.

Vi kan i år også markere et annet jubileum; Schizofrenidagene arrangeres for 20. gang. Det startet som et seminar og er i dag Nord-Europas største årlige, tverrfaglige psykiatrikonferanse av denne typen, det er vi stolte av! Årets program vil fokusere på hva schizofreni er, hvordan det behandles og som sagt om det er på tide å ta farvel med hele begrepet. Vi lover deg interessante foredrag både fra internasjonale og nasjonale forskere og klinikere. Vi ønsker deg velkommen til en konferanse vi håper vil skape rom for faglig viktige diskusjoner.

TK Larsen
Faglig leder/prof. dr. med. SUS, Psyk. klinikk

Elin Skogen
Organisatorisk ansvarlig

Per A. Thorbjørnsen
Organisatorisk leder

Start årets Schizofrenidager med spesielle fagseminar

For påmelding se påmeldingsiden

Spesialseminar 1: tirsdag 4. november kl. 12.00 - 15.00 i Stavanger Forum. Pris kr 500,-

Relasjonsbehandling ved psykose

Psykologiske, relasjonelle og miljømessige forhold. Lars Thorgaard, spesiallege i psykiatri, DK

Pasienten, terapeuten og relasjonen. Sverker Belin, leg. psykolog og psykoterapeut, Sverige

WAS (ward atmosphere scale) som instrument i miljøbehandling.

Overføring, motoverføring i relasjonsbehandling. Jan Ivar Røssberg, førsteamanuensis, UUS

Spesialseminar 2: tirsdag 4. november kl. 16.00 - 20.00 i Stavanger Forum. Pris kr 600,- inkl. enkel servering

Moderne forståelse av psykose – en oppdatering

Dopamine Sensitisation Psychosis, formerly known as Schizophrenia. Robin Murray, prof. of psychiatry, Kings College, London

Paradoxes of Emotion in Schizophrenia. Louis Sass, prof. of psychology, Rutgers University, USA

Bokslipp: Boklansering av aktuelle utgivelser med bl.a. Gate Closed av Gerd-Ragna Bloch Thorsen.

Tirsdag 4. november kl. 19.00 – 21.00 i Stavanger Forum. Gratis inngang.

Andre arrangement:

Get together: Ons. 5. nov. kl. 21.00 i Rogaland kunstmuseum. Stavanger kommune inviterer. Gratis.

Konsert med Vamp: Tors. 6. nov. kl. 21.30. Sted: Stavangeren, Vaisenhusgt. 37 i Stavanger. Pris kr. 350,-.

Gratis buss fra Rica Forum kl 21.00

Arbeidslivskonferanse om psykisk helse:

Tirs. 4. november i Stavanger Forum. Pris kr 1.500,-. For program og påmelding: www.schizofrenidagene.no

Skoledag: Man. 3. nov. i Stavanger Forum. For program og påmelding: www.schizofrenidagene.no

Publikumsforedrag: Man. 3. til tors. 6. nov. i Kult.Kafeen Stavanger Kulturhus. Program/påmelding: www.schizofrenidagene.no

Litteraturreff: Man. 3. nov. kl 20.00 på Sting Nere med forfatterne: Johan Harstad, Arnhild Lauveng og Merete Morken Andersen.

Programleder Jone Schance Olsen. For program: www.schizofrenidagene.no

Teaterforestilling: **Mann uten hensikt** i Rogaland Teater onsdag 5. november kl 19.15. Pris kr 200,-. Gratis buss fra Rica Forum.

For bestilling www.schizofrenidagene.no

Kino: I forbindelse med Schizofrenidagene vises filmer i Stavanger kino fra man. 3. til tor. 6. nov. For program: www.schizofrenidagene.no

Konsert i Folken: Tir. 4. nov. kl 20.00. For program: www.schizofrenidagene.no

Kunstutstilling: Utdrag fra Prinzhorn-samlingen i Heidelberg "Entartete kunst" i Rogaland kunstmuseum, åpent hele uken.

Posterpresentasjon: Vi ønsker å presentere ulike prosjekter, tiltak og ideer fra hele landet med tema "Psykisk helse/psykiatri".

Vi stiller til disposisjon standplass i Stavanger Forum. Påmelding: www.schizofrenidagene.no. Pris kr 300,- pr. dag per. person.

Diverse godkjenninger: Pr. dato: NSF, DnL, NETF's spesialistordning, NPF, FO og NFF. Se www.schizofrenidagene.no

Schizofrenidagene siden starten:

- 1989 Schizofreni i sentrum
1990 Manisk - depressiv sykdom - et generasjonsperspektiv
1991 Schizofreni - det du vet har du ikke vondt av
1992 Anoreksi og bulimi
1993 Schizofreni - tidlig intervensjon og behandling
1994 Personlighetsforstyrrelser og rusmiddelmissbruk
1995 Schizofreni
1996 Traumedagene - psykiske reaksjoner ved alvorlige påkjenninger
1997 Schizofreni - God behandling av schizofreni anno 1997 - hvor står vi, hvor går vi hen?
1998 Pårørendesamarbeid
1999 Angst - Tvang - Depresjon
2000 Schizophrenia and other psychoses: Different stages - different treatment?
2001 Forebygging av psykiske lidelser - antistigma
2002 Fokus på alvorlig psykisk syke og schizofreni
2003 De (u)sikkelige ungene
2004 Diagnoser: Gode knagger – farlige stempler?
2005 "Personliga Persson"
– Personlighetsforstyrrelser, utvikling og relasjoner
2006 Har sår på sjelen farge?
Traumer og psykisk helse i et interkulturelt perspektiv
2007 Den sterke avhengigheten – til nytte og besvær
2008 Schizofreni 1908 – 2008. Har schizofrenibegrepet utspilt sin rolle eller gir ny forskning grunnlag for nye begreper? Psykose: Annerledeshet – kreativitet – galskap
Stavanger er europeisk kulturhovedstad i 2008
2009: Relasjonsbehandling i miljøterapi og psykoterapi.
Arenamodeller
2010: Følelser

Konferansearrangør:

Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning, Stavanger Universitetssykehus, Psykiatrisk klinikk, Mental Helse Sør-Vest og LPP Rogaland.

Organisasjon/programkomite Psykiatrikonferansen Schizofrenidagene 2008:

TK Larsen, faglig ansv. prof. dr. med. SUS, Psyk. klinikk
Jan Olav Johannessen, SUS, Psyk. klinikk
Inge Joa, SUS, Psyk. Klinikk
Jan Erik Nilsen, Norsk sykepleierforbund
Randi Mobæk, SUS, Psyk. klinikk
Wenche ten Velden Hegelstad, SUS, Psyk. klinikk
Ole Jøssang, SUS, Psyk. klinikk
Vigdis Fredheim, SUS, Psyk. klinikk
Per Bentsen, SUS, Psyk. klinikk
Jone Schanche Olsen, SUS, Psyk. klinikk

Anne Lise Øxnevad, SUS, Psyk. klinikk
Tove Tangenes, SUS, Psyk. klinikk
Håkan Nordin, SUS, Psyk. klinikk
Kjetil Hustoft, SUS, Psyk. klinikk
Elin Skogen, org. ansv. Psykiatrisk Opplysning
Per A. Thorbjørnsen, org. ansv. Psykiatrisk Opplysning
Olav Thorsen, Klubbgt. Legesenter
Egil Harstad, Stavanger kommune
Lena Heitmann, SUS, Psyk. klinikk
Målfrid J. Frahm Jensen, Mental Helse
Lillian Stokkeland, SUS, Psyk. klinikk

Psykiatrikonferansen Schizofrenidagene
Breigt. 21, 4006 Stavanger. Norge
Telefon (+47) 51 93 88 00, fax (+47) 51 93 88 01
post@psykopp.no www.schizofrenidagene.no

Schizofrenidagene støttes av:

STAVANGER KOMMUNE

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE

INGE STEENSLANDS STIFTELSE

Sosial- og helsedirektoratet

Foredragsholdere:

- Jean Addington, professor, University of Toronto, Canada
- Trine Lise Bakken, forsker, UUS
- Sverker Belin, leg. psykolog/psykoterapeut, Danmark
- Richard Bentall, professor, University of Bangor, Wales
- Håvard Bentsen, overlege dr. med., Diakonhjemmet Sykehus
- Marit Borg, førsteamanuensis/ergoterapeut, HiBu
- Leonard Burlachuk, Ph D dr psychology Ukraine
- Agnetha Clemmensen, kvalitetskoordinator/ergoterapeut, Danmark
- Johan Cullberg, professor, Stockholm
- Raman Dhawan, overlege, SUS Psyk. klinikk
- Lisbeth Frølund Davis, utviklingssykeplejerske, Danmark
- Sveinung Dybbvig, kommunikasjonsrådgiver
- Gunnar Eide, terapeut, Nasjonal Kompetansesenter for Barn av Psykisk Syke
- Svein Friis, professor, avdelingssjef, UUS
- Siri Gjesdahl, leder, Nasjonale Kompetansesenter for Barn av Psykisk Syke
- Trond Grønnestad, psyk. sykepleier, Sandnes kommune
- Brit Helen Haukø, psyk. sykepleier, Sykehuset i Namsos
- Anne Helgeland, terapeut, Nasjonal Kompetansesenter for Barn av Psykisk Syke
- Stig Heskestad, sjefslege, Jæren DPS
- Kjetil Hustoft, avdelingsoverlege, SUS Psykiatrisk klinikk
- Inge Joa, doktorgradstipendiat/psyk. sykepleier, SUS Psyk. klinikk
- Jan Olav Johannessen, sjefslege dr. philos., psyk. klinikk, SUS
- Jon Johnsen, overlege dr. med., Sykehuset Asker og Bærum
- Joachim Klosterkötter, prof. dr med., Universitetet i København, Tyskland
- Arnhild Lauveng, Psykolog/forfatter
- TK Larsen, faglig leder, prof. dr. med SUS psyk. klinikk
- Thomas McGlashan, professor, Yale University, US
- Ingrid Melle, seksjonsoverlege/dr.med.
- Robin Murray, prof. of psychiatry, University College, London
- Inger Kari Nerheim, direktør, SUS Psyk. Klinikk
- Jay Neugeboren, forfatter, US
- Reidun Norvoll, forsker, SINTEF
- Barry Nurcombe, professor, Department of Health, Australia
- Stein Opjordsmoen, professor, UiO
- Anette Bækbo Palmelund, sykeplejerske, Danmark
- John Read, director of clinical psychology, University of Auckland, NZ
- Bjørn Rishovd-Rund, professor, UiO
- Bent Rosenbaum, M.D., DMSci., Danmark
- Jan Ivar Røssberg, førsteamanuensis, UUS
- Louis Sass, professor, Rutgers University, US
- Jaakku Seikkula, klinisk psykolog og familierapeut, Finland
- Jan Svensson, PhD., Danmark
- Lars Thorgaard, spesiallege, Danmark
- Per Vaglum, professor emeritus, UiO
- Solfrid Vatne, førsteamanuensis/sykepleier, høgskolen i Molde
- Ellen Walnum, erfaringskonsulent, SSHF
- Merete Øie, postdoc. stipendiat, Sykehuset Innlandet
- Allan Øvereng, poliklinikk leder, SUS Psyk. klinikk
- Ingunn Øye, brukerlærer
- Linda Øye, erfaringskonsulent
- Anne Lise Øxnevad, sjefssykepleier, SUS Psykiatrisk klinikk
- Dag Årslund, prof. SUS Psyk. klinikk

CV foredragsholdere se www.schizofrenidagene.no

Fagseminar onsdag 5. november: Schizofrenibegrepet

- 10.00 **Møteledere** TK Larsen, prof. Dr. med. SUS Psykiatrisk Klinikk og Per A. Thorbjørnsen, org. leder
Åpning av Schizofrenidagene 2008 – se www.schizofrenidagene.no
Kulturinnslag
- 11.00 **Should Schizophrenia Survive?**
 Robin Murray, prof. of Psychiatry, Kings College, UK
- 11.35 **Schizofreni i 100 år – mer enn nok?**
 TK Larsen, faglig leder, prof. Dr. med. SUS Psykiatrisk Klinikk
- 12.05 **Pause**
- 12.20 **Erfaringsinnspill: Uvirkelighet er av og til min virkelighet**
 Linda Øye, erfaringskonsulent
- 12.40 **After the Schizophrenia Concept: What's Next?**
 Richard Bentall, prof. University of Bangor, Wales
- 13.15 **Lunch**
- 14.15 **Parallele miniseminarer: KUN onsdag og torsdag, ikke fredag**
- 16.15 **Pause**
 Møteleder Jan Olav Johannessen, sjefslege Dr philos., Psyk. Klinikk, SUS
- 16.30 **Kulturinnslag**
- 16.45 **Psychosis in Children and Young Adolescents**
 Barry Nurcombe, professor, Department of Health, Australia
- 17.30 **Trauma and Psychiatric Disorders**
 John Read, Director of Clinical Psychology, University of Auckland, NZ
- 18.00 **Pause**
- 18.15 **Prevention of Psychosis: Status Presens**
 Thomas Mc Glashan, professor, Yale University, US
- 18.45 **Slutt.** Busser til sentrumshotellene
- 21.00 **Get together** i Rogaland kunstmuseum. Stavanger kommune inviterer. Gratis inngang

Miniseminar onsdag 5. november fra kl. 14.15 til 16.15

- OnsA **Is primary prevention of psychosis possible?** Thomas Mc Glashan, professor, Yale University, US.
- OnsB **Trening og mestring: Fysisk aktivitet og alvorlig psykisk lidelse.** Jan Svensson, Ph D., Danmark. **I**
- OnsC **Understanding and treatment of psychosis; how will the future be?** Richard Bentall, professor, University of Bangor, Wales. **I**
- OnsD **Hasj og psykose.** Jon Johnsen, overlege dr med. Sykehuset Asker og Bærum. **I**
- OnsE **TIPS-symposium; status per november 2008.** TK Larsen, prof. Dr. med.; **TIPS; design og forskningsspørsmål.** Stein Opjordsmoen, professor, UiO; **Behandlingen.** Ingrid Melle, Seksjonsoverlege/dr.med., UiO; **Forløp.**
- OnsF **Familiens plass i et behandlingstilbud ved psykoser.** Anne Lise Øxnevad, sjefssykepleier, SUS. **I**
- OnsG **Personhood and Schizophrenia: Reflections on Illness and the Self.** Louis Sass, professor, Rutgers University, US
- OnsH **Kun torsdag**
- OnsI **Den danske modell for psykosebehandling.** Bent Rosenbaum, M.D., DMSci., DK. **I**
- OnsJ **If Schizophrenia is Outdated, What Should We Call Severe Psychosis?** Robin Murray, prof. of Psychiatry, Kings College, London, UK
- OnsK **Psykosebehandling i tverrfaglig praksis – via relasjon og empati-forsøk.** Lars Thorgaard, spesiallege, DK. **I**
 Lisbeth Frølund, Davis utvikl. sygepl., Anette Bækbo Palmelund, sygepl., DK. Agnethe Clemmensen, ergoterapeut MSA, DK. **I**
- OnsL **Schizofreni hos personer med utviklingshemming.** Trine-Lise Bakken, forsker UUS. **I**
- OnsM **Tvang ved skjerming – utdyping brukerorienterte alternativ til tvang i akuttposter.** Reidun Norvoll, forsker, SINTEF
Brukerstyrte krisesenger ved Jæren DPS. Stig Heskestad, sjefslege, Jæren DPS
- OnsN **Å se mennesket – ikke diagnosen.** Arnhild Lauveng, psykolog/forfatter.
- OnsO **Allmennlegeseminar: Fastlegens møte med psykosen.** Jay Neugeboren, forfatter, US
- OnsP **Barnas time – erfaringer fra samarbeid mellom behandlere, foreldre og barn.** Britt Helen Haukø, psyk. sykepleier, sykehuset i Namsos
 Ordstyrer: Karin Smedvig, psyk. sykepleier, SUS Psyk. klinikk
- OnsQ **Alderspsykiatri: Psykiatriske lidelser hos eldre: Store utfordringer, store muligheter!** Dag Årslund, prof. SUS Psyk. klinikk/
 Raman Dhawan, overlege, SUS Psyk. klinikk/Allan Øvereng, poliklinikk leder, SUS Psyk. klinikk
- OnsR **Trauma and Psychiatric Disorders.** John Read, Director of Clinical Psychology, University of Auckland, New Zealand
- OnsS **Relation före metod – att hålla ut i arbete med tyngre psykisk problematik.** Sverker Belin, leg. psykolog/psykoterapeut, Sverige
- OnsT **Når familien tas på alvor i psykosebehandling. Om relasjons- familie- og nettverksarbeid.**
 Jaakku Seikkula, prof. i psykologi, Finland. **I**
- OnsU **Lederseminar for ledere innen psykisk helse: Sykehus og DPS: ikke stykkevis og delt? Lederutfordringer**
 For program og forelesere se www.schizofrenidagene.no
- OnsV **Psykosearbeid i et bruker – og familieperspektiv.** Trond Grønnestad, Psyk. sykepleier, Sandnes kommune. **I**
- OnsW **Miljøterapeutiske utfordringer ved psykosebehandling.** Solfrid Vatne, førsteamanuensis/sykepleier, høgskolen i Molde. **I**

Fagseminar torsdag 6. november: Psykose og kreativitet

- 09.00 **Møteleder** Randi Mobæk, avd. direktør SUS psykiatrisk klinikk
Åpningshilsen fra Anne Grethe Klunderud, Landsleder, Mental Helse
Kulturinnslag
- 09.15 **Creativity and Schizophrenia: On Romanticism, Modernism and Madness**
 Louis Sass, professor, Rutgers University, US
- 10.00 **Konstnærer som insjuknar i schizofreni – hur förändras deras konst?**
 Johan Cullberg, professor i psykiatri, forsker og psykoanalytiker, Stockholm
- 10.45 **Pause**
- 11.00 **Psykose: Psykologisk forståelse og behandling.** Bent Rosenbaum, M.D., DMSci., DK
 11.30 **Erfaringsinnspill: Det barn ikke vet har de vondt av ... lenge.** Ellen Walnum, erfaringskonsulent
 11.50 **Psychosis and the Family: An American Perspective**
 Jay Neugeboren, forfatter, US
- 12.30 **Lunch**
- 13.30 **Parallelle miniseminarer: KUN onsdag og torsdag, ikke fredag**
- 15.30 **Pause**
 Møteleder Jone Schanche Olsen, seksjonsoverlege SUS, psykiatrisk klinikk
- 15.45 **Kulturinnslag**
- 16.00 **Recovery. Hva skal til?**
 Marit Borg, Førsteamanuensis/ergoterapeut, HiBu
- 16.45 **Endring som mulighet – hvordan påvirker håp behandlingen?**
 Arnhild Lauveng, psykolog/forfatter
- 17.30 **Pause**
- 17.45 **The Psychopathology of Early Psychosis; the German Tradition**
 Joachim Klosterkötter, prof. dr. med., Universitetet i København, Tyskland
- 18.30 **Slutt.** Busser til sentrumshotellene
- 21.30 **Konsert med Vamp.** Sted: Stavangeren, Vaisenhusgt. 37 i Stavanger. Pris kr. 350,-. Gratis buss fra Rica Forum kl 21.00

Miniseminar torsdag 6. november fra kl. 13.30 til 15.30

- Tor**A** **Is primary prevention of psychosis possible?** Jean Addington, prof., University of Toronto.
 Tor**B** **Trening og mestring: Fysisk aktivitet og alvorlig psykisk lidelse.** Jan Svensson Ph D., Danmark. **II**
 Tor**C** **Understanding and treatment of psychosis; how will the future be?** Richard Bentall, professor, University of Bangor, Wales. **II**
 Tor**D** **Hasj og psykose.** Jon Johnsen, overlege dr med. Sykehuset Asker og Bærum. **II**
 Tor**E** **TIPS-symposium; status per november 2008.** Ingrid Melle, seksjonsoverlege/dr. med./Bjørn Rishovd-Rund, prof. UiO; **Nevrokognisjon.** Inge Joa, psyk. sykepleier SUS, Psyk kl./Sveinung Dybvik, kom.rådg.; **Informasjonskampanjene.** Svein Friis, prof. UUS; **Hva har vi funnet?**
- Tor**F** **Familiens plass i et behandlingstilbud ved psykoser.** Anne Lise Øxnevad, sjefssykepleier, SUS Psyk. klinikk. **II**
 Tor**G** **Explaining Schizophrenia: the Relevance of Phenomenology.** Louis Sass, professor, Rutgers University, US
 Tor**H** **Hva har jeg lært på 50 år som ikke stod i mine psykiatriske lærebøker.** Johan Cullberg, professor i psykiatri, Stockholm.
 Tor**I** **Den danske modell for psykosebehandling.** Bent Rosenbaum, M.D., DMSci., DK. **II**
 Tor**J** **Kosthold, ernæring og schizofreni.** Håvard Bentsen, overlege, Diakonhjemmet sykehus
 Tor**K** **Psykosebehandling i tverrfaglig praksis – via relasjon og empati-forsøk.** Lars Thorgaard, spesiallege, DK. Lisbeth Frølund Davis, utvikl.sygepl., Anette Bækbo Palmelund, sygepl., DK. Agnethe Clemmensen, ergoterapeut MSA, DK. **II**
- Tor**L** **Schizofreni hos personer med utviklingshemming.** Trine-Lise Bakken, forsker UUS. **II**
 Tor**M** **Tvang ved skjerming – utdyping brukerorienterte alternativ til tvang i akuttposter.** Reidun Norvoll, forsker, SINTEF
Multisenterstudie for akuttpsykiatri – bruk av tvang ved innleggelser ved ulike sykehus i Norge
 Kjetil Hustoft, avdelingsoverlege, SUS Psyk. klinikk
- Tor**N** **Å se mennesket – ikke diagnosen.** Arnhild Lauveng, psykolog/forfatter
 Tor**O** **Allmennlegeseminar: Fastlegens møte med psykosen.** Per Vaglum, professor UiO
 Tor**P** **Familiesamtaler i psykiatrisk akuttpost.** Gunnar Eide, terapeut, og Anne Helgeland, terapeut
Det Nasjonale Kompetansenettverket for Barn av Psykisk Syke v/ leder Siri Gjesdahl
 Ordstyrer: Karin Smedvig, psyk. sykepleier, SUS Psyk. klinikk
- Tor**Q** **Alderspsykiatri: En reise i den eldres psykiske verden – hvordan forstå det vi møter?** Dag Årslund, prof. SUS Psyk. klinikk/
 Raman Dhawan, overlege, SUS Psyk. klinikk/Allan Øvereng, poliklinikk leder, SUS Psyk. klinikk
- Tor**R** **Psychosis in Children and Young Adolescents.** Barry Nurcombe, professor, Department of Health, Australia
 Tor**S** **Svårigheter att förändras och några orsaker. - Psykosens ångesthärda. - Negativa terapeutiska reaktioner.**
 Sverker Belin, leg. psykolog/psykoterapeut, Sverige
- Tor**T** **Når familien tas på alvor i psykosebehandlingen. Om relasjons- familie- og nettverksarbeid**
 Jaakku Seikkula, klinisk psykolog og familieterapeut, Finland. **II**
- Tor**U** **Lederseminar for ledere innen psykisk helse: Fra organisasjon til fokus på resultat og kvalitet – nye krav til ledere i psykiatrien**
 For program og forelesere se www.schizofrenidagene.no
- Tor**V** **Psykosearbeid i et bruker – og familieperspektiv.** Trond Grønnestad, Psyk. sykepleier, Sandnes kommune. **II**
 Tor**W** **Miljøterapeutiske utfordringer ved psykosebehandling.** Solfrid Vatne, førsteamanuensis/sykepleier, høgskolen i Molde. **II**

Fagseminar fredag 7. november: Ny forståelse – konsekvenser for behandlingen?

- 09.00 **Møteleder** Anne Lise Øxnevad, sjefssykepleier, SUS Psykiatrisk Klinik
Åpningshilsen fra Carl Fredrik Aas, Landsstyreleder i LPP
Kulturinnslag
- 09.15 **Schizofreni som ungdom; Resultater fra 13 års oppfølging**
Merete Øie, postdoc stip. Sykehuset Innlandet, Divisjon Psykisk Helse
- 09.45 **Transformation of Ideas about Mental Norm and Pathology in a Post-Socialist Society**
Leonid Burlachuk, Ph. D. Dr. Sc Psychology, Ukraine
- 10.15 **Pause**
- 10.30 **Når familien tas på alvor i psykosebehandlingen**
Jaakku Seikkula, professor, klinisk psykolog og familieterapeut, Finland
- 11.00 **Erfaringsinnspill: Psykosen – instrument til kunnskap og undring**
Ingunn Øye, brukerlærer
- 11.20 **Brukerorienterte alternativer til tvang i akuttposter.** Reidun Norvoll, forsker, SINTEF
- 12.00 **Lunch**
Møteleder TK Larsen, prof. Dr. med SUS Psykiatrisk Klinik
- 13.00 **Kulturinnslag**
- 13.15 **Psykose, mestring og virkelighet – virkelighet er det som virker.** Lars Thorgaard, spesiallege i psykiatri, DK
- 14.00 **Clinical Risk for Psychosis: Are We Ready to Treat?** Jean Addington, prof., University of Toronto
- 14.45 **Pause**
- 15.00 **Gerd-Ragna Bloch Thorsens minneforelesning: Den psykotiske utfordring: Om nybegynnerens ti spørsmål**
Per Vaglum, prof. emeritus, UiO
- 16.00 **Slutt**
- 16.15 Busser til flyplassen

PÅMELDING:

Sted: Stavanger Forum (ca 5 min. med bil fra sentrum) Gunnar Warebergsgate 13, 4021 Stavanger.

BRUK BLOKKBOKSTAVER Navn:.....Telefon:.....

Arbeidssted:.....Stilling*.....

Adresse:.....

Postnr.....Sted:.....E-post:.....

Fakturaadresse:.....Evtnt.Abonnementsnr. se www.schizofrenidagene.no.....

☐ Fagseminar inkl. miniseminar: Påmelding/bet. før 1. juli kr 3.500,-. Før 15. aug. kr 3.750,-. Før 20. okt. kr 4.000,- Etter 20. okt. kr 4.500,-

☐ Enkelt dager: ☐ Onsdag 5. ☐ Torsdag 6. ☐ Fredag 7. Påmelding/bet. før 20. okt. kr 1.500,- pr. dag. Etter 20. okt. kr 1.750,- pr. dag.

☐ Kun miniseminar 2 dager: Kr 750,- ☐ Kun miniseminar enkelt dager: Kr 300,- pr. dag ☐ Ønsker vegetarlunch ☐ Ønsker glutenfri lunch

Du står fritt til å velge ulike miniseminar, men det er naturlig å følge det samme miniseminaret over 2 dager.
Miniseminar: Ingen oversettelse. Mindre enn 25 påmeldte vurderes avlyst.
OBS: miniseminar kun onsdag og torsdag.

Miniseminar onsdag 5. november – velg ett seminar pr. dag

☐ OnsA	☐ OnsB	☐ OnsC	☐ OnsD	☐ OnsE	☐ OnsF	☐ OnsG	☐ Onsl	☐ Onsj	☐ Onsk
☐ Onsl	☐ Onsm	☐ Onsn	☐ Onso	☐ Onsp	☐ Onsq	☐ Onsr	☐ Onss	☐ Onst	☐ Onsu
☐ Onsv	☐ Onsw								

Miniseminar torsdag 6. november – velg ett seminar pr. dag

☐ TorA	☐ TorB	☐ TorC	☐ TorD	☐ TorE	☐ TorF	☐ TorG	☐ TorH	☐ TorI	☐ TorJ
☐ TorK	☐ TorL	☐ TorM	☐ TorN	☐ TorO	☐ TorP	☐ TorQ	☐ TorR	☐ TorS	☐ TorT
☐ TorU	☐ TorV	☐ TorW							

☐ Ønsker oversettelse m/leie av høretelefoner kr 400,- pr. deltaker. (Kun plenumsforedragene)

☐ Get together onsdag 5. november kl. 21.00 i Rogaland kunstmuseum. Gratis inngang

☐ Teaterforestilling: Mann uten hensikt i Rogaland Teater onsdag 5. november kl 19.15. Pris kr 200,-. Gratis buss fra Rica Forum.

☐ Konsert med Vamp: Tors. 6. nov. kl. 21.30. Sted: Stavangeren, Vaisenhusgt. 37 i Stavanger. Pris kr. 350,-. Gratis buss fra Rica Forum.

Buss fra flyplassen til Stavanger Forum onsdag 5. ☐ kl 08.45 ☐ kl 09.00 ☐ kl 09.15 kr 60,-

Buss fra Stavanger Forum til flyplassen fredag 7. ☐ kl 16.15 kr 60,-

Overnatting seminarhotellene (inkl. MVA): Priser pr. person pr. natt i enkeltrom/priser pr. rom pr. natt i dobbeltrum

Overnattinger fra ankomstdato (kryss av) ☐ Man 3. – 4. ☐ Tir 4. – 5. ☐ Ons 5. – 6. ☐ Tor 6. – 7.

Rica Forum Hotell vis a vis Stavanger Forum OBS: Rica Forum kun for deltagere med ankomst tirsdag	☐ Enkeltrom kr 1.200,-	☐ Dobbeltrom kr 1.450,-	☐ 1/2 dobbeltrom
First Hotell Alstor 5 min. gange fra Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.175,-	☐ Dobbeltrom kr 1.375,-	☐ 1/2 dobbeltrom
Clarion Hotel hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.525,-	☐ Dobbeltrom kr 1.625,-	☐ 1/2 dobbeltrom
Comfort Hotel Grand hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.470,-	☐ Dobbeltrom kr 1.570,-	☐ 1/2 dobbeltrom
RadissonSAS Atlantic Hotel hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.520,-	☐ Dobbeltrom kr 1.620,-	☐ 1/2 dobbeltrom
RadissonSAS Royal Hotel hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.620,-	☐ Dobbeltrom kr 1.720,-	☐ 1/2 dobbeltrom
Victoria Hotel hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.320,-	☐ Dobbeltrom kr 1.570,-	☐ 1/2 dobbeltrom
Skagen Brygge Hotell hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.140,-	☐ Dobbeltrom kr 1.340,-	☐ 1/2 dobbeltrom
Thon Hotell Maritim hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.650,-	☐ Dobbeltrom kr 1.650,-	☐ 1/2 dobbeltrom
Park Inn hentebuss fra/til Stavanger Forum	☐ Enkeltrom kr 1.225,-		

Halvt dobbeltrom: Rommets pris halveres, faktura sendes begge deltakere.

Prisene inkl. transport med buss mellom hotell og konferansested (unntatt onsdag morgen).

Bestiller du overnatting på hotellene ovenfor, går regning via faktura som utsendes i forbindelse med deltakeravgift m.m. Avbestillingsgebyr kr. 600,- + overnattingskostnader etter hotellets retningslinjer. Påmeldingsbekreftelse ved utsending av faktura/påmeldingsoversikt (gjelder alle arrangement/overnattinger nevnt ovenfor). Hotell må bestilles/ændres før 20. okt.

Spesialseminar 1:
Relasjonsbehandling ved psykose.
Lars Thorgaard, cand. med. spesiallege i psykiatri.
Sverker Belin, leg. psykolog og psykoterapeut.
Jan Ivar Røssberg, førsteamanuensis.
Tir. 4. nov. kl 12-15.00
Stavanger Forum
☐ Pris kr 500,-

Spesialseminar 2:
Moderne forståelse av psykose – en oppdatering
Robin Murray, prof. of psychiatry.
Louis Sass, prof.
Tir. 4. nov. kl 16-20.00
Stavanger Forum
☐ Pris kr 600,- inkl. enkel servering
☐ Oversettelse/leie høretilf. kr 100,-

OBS
Halvt dobbeltrom deles med:
Navn:.....

Påmelding på www.schizofrenidagene.no eller pr. post/faks til Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning. Breigt. 21. 4006 Stavanger. Tlf. 51 93 88 00, faks 51 93 88 01. Det er alltid rift om plassene, derfor er det lurt å sende inn påmelding og betale deltakeravgiften så raskt som mulig! Bindende påmelding.

Returadresse:
Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning
Breigt. 21, N-4006 Stavanger

B

Schizofrenidagene i Stavanger arrangerer Nordisk psykiatrikonferanse

schizofreni 1908 – 2008

psykose: annerledeshet – kreativitet – galskap

www.schizofrenidagene.no

OBS

- Meld deg på snarest, helst på www.schizofrenidagene.no
- Jo tidligere du melder deg på desto rimeligere blir konferansen
- Påmeldingsfrister/priser: Påmelding/bet. før 1. juli kr 3.500,-. Før 15. aug. kr 3.750,-. Før 20. okt. kr 4.000,- Etter 20. okt. kr 4.500,-
- Kom gjerne til Stavanger tirsdag og få med deg spesialseminar
- Skal du bo på et av seminarhotellene ordner vi med bestilling og faktura. Skal du bo på andre hotell, må du selv bestille og betale
- Du ordner selv med reisen etc.
- Abonnementsordning Schizofrenidagene i Stavanger, se www.schizofrenidagene.no
- Spørsmål? Ring +47 51 93 88 00 eller post@psykopp.no

Velkommen

Hvorfor er du så taus?

Få ting gjør oss mer urolige enn at noen vi kjenner forandrer seg uten at vi forstår hvorfor. Følelsen av at noe er galt, uten en naturlig årsak, kan være skremmende. Kan det være en psykisk lidelse? Ring TIPS hvis du vil hjelpe. Her møter du erfarne fagfolk som vil gi råd om hvordan du får hjelp og behandling hvis det er nødvendig.

TIDLIGE TEGN PÅ PSYKOSE

- isolerer seg → sover dårlig
- tristhet → angst → konsentrasjonsvansker
- forsømmer hygiene, jobb eller skole
- ekstremt opptatt av temaer som døden, politikk eller religion
- store humørsvingninger → hører stemmer
- snakker usammenhengende
- føler seg forfulgt eller styrt av andre

Stavanger Universitetssjukehus
Helse Stavanger HF
Psykiatrisk klinikk

TIPS
TIDLIG OPPDAGELSE OG
BEHANDLING AV PSYKOSER

51 51 59 59

hverdager 08.00-15.00
www.tips-info.com

SØK HJELP SÅ RASKT SOM MULIG - DA ER SJANSEN STØRST FOR Å BLI FRISK

DnB NOR

www.dnbnor.no

www.lyse.no